

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EC Den Haag

10.2.e

10.2.e

10.2.e

Per e-mail: 10.2.e

Datum 11 januari 2022

Betreft Besluit Wob-verzoek d.d. 14 september 2021 inzake 10.2.e

Geachte 10.2.e,

In uw brief van 14 september 2021 heeft u met een beroep op de Wet openbaarheid van bestuur (hierna: Wob) informatie verzocht inzake communicatie met de landsadvocaat. U vraagt documenten betreffende alle communicatie met/betreffende de landsadvocaat betreffende het onderwerp stikstof en aanverwant in de periode vanaf januari 2021 tot en met dagtekening van deze brief.

Over dit verzoek hebt u op 2 november 2021 telefonisch contact en op 11 november 2021 contact per email gehad met een medewerker van mijn ministerie, te weten 10.2.e. Hierbij is de voortgang en de afbakening van het Wob-proces besproken. Met u is afgesproken om het Wob verzoek te beperken tot de beleidsmatige adviezen die over de aanpak stikstof gaan (het betreft dus niet de correspondentie omtrent rechtszaken (lopend en afgerond)).

De ontvangst van uw verzoek is schriftelijk bevestigd bij brief van 7 oktober 2021 kenmerk DGNVLG / 21238648. In deze brief is tevens de beslistermijn met vier weken verdaagd tot 9 november 2021.

Wettelijk kader

Uw verzoek valt onder de reikwijdte van de Wob. Voor de relevante Wob-artikelen verwijs ik u naar de bijlage 1.

Inventarisatie documenten

Op basis van uw verzoek zijn in totaal 14 documenten (exclusief bijlagen) aangetroffen. Deze documenten zijn opgenomen in een inventarislijst, die als bijlage 2 bij dit besluit is gevoegd. In dit besluit wordt verwezen naar de corresponderende nummers uit de inventarislijst, zodat per document duidelijk is wat is besloten.

Besluit

Ik heb besloten (een deel van) de door u gevraagde informatie niet openbaar te maken. Per document is op de inventarislijst aangegeven welke

Programma DG Stikstof

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

Behandeld door

10.2.e

T 070 10.2.e

10.2.e @minInv.nl

Ons kenmerk

DGS / 21297960

Uw kenmerk

Bijlage(n)

uitzonderingsgronden zijn toegepast. Voor de motivering verwijs ik naar onderdeel 'Overwegingen' van dit besluit.

DGS / 21297960

Overwegingen

Allereerst wil ik u wijzen op het volgende. Ingevolge artikel 3, vijfde lid, van de Wob, wordt een verzoek om informatie ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 11.

Het recht op openbaarmaking op grond van de Wob dient uitsluitend het publieke belang van een goede en democratische bestuursvoering. Het komt iedere burger in gelijke mate toe. Daarom kan ten aanzien van de openbaarheid geen onderscheid worden gemaakt naar gelang de persoon of de bedoeling of belangen van de verzoeker. Bij de te verrichten belangenafweging worden dan ook betrokken het algemene belang bij openbaarmaking van de gevraagde informatie en de door de weigeringsgronden te beschermen belangen, maar niet het specifieke belang van de verzoeker.

Evenmin kent de Wob een beperkte vorm van openbaarmaking. Dit betekent dat openbaarmaking van de gevraagde documenten uitsluitend aan u op grond van de Wob niet mogelijk is. Indien ik aan u de betreffende documenten verstrek, moet ik deze ook aan anderen geven indien zij daarom verzoeken. In dat licht vindt de onderstaande belangenafweging/vinden de onderstaande belangenafwegingen dan ook plaats.

De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer

Op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e, van de Wob blijft verstrekking van informatie achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt geëerbiedigd. In de documenten, waarbij in de inventarislijst, in de kolom "Wob", 10.2.e staat vermeld, staan persoonsgegevens, zoals onder meer namen, e-mailadressen, functienamen en telefoonnummers. Ik ben van oordeel dat t.a.v. deze gegevens het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt geëerbiedigd, zwaarder moet wegen dan het belang van openbaarheid. Daarom heb ik de persoonsgegevens verwijderd uit deze documenten.

Het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling

Op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder g, van de Wob blijft verstrekking van informatie achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang van het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden.

Gelet op de aard en de inhoud van de gevraagde informatie staat artikel 10, tweede lid, aanhef en onder g, van de Wob aan openbaarmaking in de weg. Openbaarmaking van de gevraagde informatie zou de staat namelijk onevenredig benadelen. Het belang van het goed functioneren van het politieke proces weegt hier zwaarder dan het algemene belang van openbaarmaking.

Deze documenten zijn input geweest voor de formatiebesprekingen. Politici moeten er op kunnen vertrouwen dat de inhoud van hun gesprekken vertrouwelijk

blijft, wanneer deze gesprekken niet leiden tot een politiek akkoord. Anders zouden immers de noodzakelijke openheid waarbinnen de onderhandelingen tussen politieke partijen moeten kunnen plaatsvinden in negatieve zin worden beïnvloed. Dit vormt voor mij aanleiding om openbaarmaking van de betrokken documenten te weigeren op de grond dat openbaarmaking ervan niet opweegt tegen het belang van het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken politieke partijen en politici.

DGS / 21297960

Bij mijn afweging heb ik een groter gewicht toegekend aan het belang van het voorkomen van onevenredige bevoordeling, respectievelijk benadeling van de bij de aangelegenheid betrokken politieke partijen en politici, dan aan het algemene belang dat is gediend met openbaarmaking van de gevraagde informatie. Nu de documenten inzicht bieden in - al dan niet daadwerkelijk in de onderhandelingen ingebrachte en al dan niet nadien gehandhaafde - interne standpunten van de aan de onderhandelingen deelnemende politieke partijen en de daarvan deel uitmakende individuele personen, doet openbaarmaking daarvan afbreuk aan de bescherming van de vertrouwelijkheid waarin deze standpunten zijn geformuleerd.

Weigeren o.g.v. artikel 11, eerste lid, van de Wob

Artikel 11, eerste lid, van de Wob bepaalt dat in geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, geen informatie wordt verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen.

Uitgangspunt van de Wob is dat overheidsinformatie openbaar is. Dit geldt in beginsel ook voor documenten opgesteld ten behoeve van intern beraad. Dit is het beraad over een bestuurlijke aangelegenheid binnen een bestuursorgaan, dan wel binnen een kring van overheden, dan wel hun adviseurs, in het kader van de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een bestuurlijke aangelegenheid. Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat onder het begrip 'documenten opgesteld ten behoeve van intern beraad' onder meer moeten worden begrepen: nota's van ambtenaren aan hun politieke en ambtelijk leidinggevend, correspondentie tussen de onderdelen van een ministerie en tussen ministeries onderling, concepten van stukken, agenda's, notulen, samenvattingen en conclusies van interne besprekingen en rapporten van ambtelijke adviescommissies. Degene die de stukken heeft opgesteld moet de bedoeling hebben gehad dat ze zouden dienen voor intern beraad.

Wijze van openbaarmaking

De documenten die met dit besluit (gedeeltelijk) openbaar worden gemaakt treft u bij dit besluit in kopie aan.

Dit besluit en de stukken die met dit besluit voor een ieder openbaar worden, worden geanonimiseerd op www.rijksoverheid.nl geplaatst.

Een afschrift van dit besluit zend ik aan belanghebbenden.

DGS / 21297960

Hoogachtend,

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
namens deze:

10.2.e

E. Heijblom
plaatsvervangend Secretaris-Generaal

De bezwaarclausule

Een belanghebbende die bezwaar heeft tegen de weigering om informatie openbaar te maken kan binnen zes weken na de dag waarop dit is bekend gemaakt een bezwaarschrift indienen. Het bezwaarschrift moet door de indiener zijn ondertekend en bevat ten minste zijn naam en adres, de dagtekening, een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht en de gronden waarop het bezwaar rust. Dit bezwaarschrift moet worden gericht aan de Minister van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit directie Wetgeving en Juridische Zaken, Postbus 20401, 2500 EK 's-Gravenhage. Dit besluit is verzonden op de in de aanhef vermelde datum.

Bijlage 1 – Relevante artikelen uit de Wob

DGS / 21297960

Artikel 1

In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- a. document: een bij een bestuursorgaan berustend schriftelijk stuk of ander materiaal dat gegevens bevat;
- b. bestuurlijke aangelegenheid: een aangelegenheid die betrekking heeft op beleid van een bestuursorgaan, daaronder begrepen de voorbereiding en de uitvoering ervan;
- c. intern beraad: het beraad over een bestuurlijke aangelegenheid binnen een bestuursorgaan, dan wel binnen een kring van bestuursorganen in het kader van de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een bestuurlijke aangelegenheid;
- d. niet-ambtelijke adviescommissie: een van overheidswege ingestelde instantie, met als taak het adviseren van een of meer bestuursorganen en waarvan geen ambtenaren lid zijn, die het bestuursorgaan waaronder zij ressorteren adviseren over de onderwerpen die aan de instantie zijn voorgelegd. Ambtenaren, die secretaris of adviserend lid zijn van een adviesinstantie, worden voor de toepassing van deze bepaling niet als leden daarvan beschouwd;
- e. ambtelijke of gemengd samengestelde adviescommissie: een instantie, met als taak het adviseren van één of meer bestuursorganen, die geheel of gedeeltelijk is samengesteld uit ambtenaren, tot wier functie behoort het adviseren van het bestuursorgaan waaronder zij ressorteren over de onderwerpen die aan de instantie zijn voorgelegd;
- f. persoonlijke beleidsopvatting: een opvatting, voorstel, aanbeveling of conclusie van een of meer personen over een bestuurlijke aangelegenheid en de daartoe door hen aangevoerde argumenten;
- g. milieu-informatie: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 19.1a van de Wet milieubeheer;
- h. hergebruik: het gebruik van informatie die openbaar is op grond van deze of een andere wet en die is neergelegd in documenten berustend bij een overheidsorgaan, voor andere doeleinden dan het oorspronkelijke doel binnen de publieke taak waarvoor de informatie is geproduceerd;
- i. overheidsorgaan:
 - 1°. een orgaan van een rechtspersoon die krachtens publiekrecht is ingesteld, of
 - 2°. een ander persoon of college, met enig openbaar gezag bekleed.

Artikel 3

1. Een ieder kan een verzoek om informatie neergelegd in documenten over een bestuurlijke aangelegenheid richten tot een bestuursorgaan of een onder verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan werkzame instelling, dienst of bedrijf.
2. De verzoeker vermeldt bij zijn verzoek de bestuurlijke aangelegenheid of het daarop betrekking hebbend document, waarover hij informatie wenst te ontvangen.
3. De verzoeker behoeft bij zijn verzoek geen belang te stellen.

4. Indien een verzoek te algemeen geformuleerd is, verzoekt het bestuursorgaan de verzoeker zo spoedig mogelijk om zijn verzoek te preciseren en is het hem daarbij behulpzaam.

DGS / 21297960

5. Een verzoek om informatie wordt ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 11.

Artikel 6

1. Het bestuursorgaan beslist op het verzoek om informatie zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen vier weken gerekend vanaf de dag na die waarop het verzoek is ontvangen.

2. Het bestuursorgaan kan de beslissing voor ten hoogste vier weken verdagen. Van de verdaging wordt voor de afloop van de eerste termijn schriftelijk gemotiveerd mededeling gedaan aan de verzoeker.

3. Onverminderd artikel 4:15 van de Algemene wet bestuursrecht wordt de termijn voor het geven van een beschikking opgeschort gerekend vanaf de dag na die waarop het bestuursorgaan de verzoeker mededeelt dat toepassing is gegeven aan artikel 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht, tot de dag waarop door de belanghebbende of belanghebbenden een zienswijze naar voren is gebracht of de daarvoor gestelde termijn ongebruikt is verstreken.

4. Indien de opschorting, bedoeld in het derde lid, eindigt, doet het bestuursorgaan daarvan zo spoedig mogelijk mededeling aan de verzoeker, onder vermelding van de termijn binnen welke de beschikking alsnog moet worden gegeven.

5. Indien het bestuursorgaan heeft besloten informatie te verstrekken, wordt de informatie verstrekt tegelijk met de bekendmaking van het besluit, tenzij naar verwachting een belanghebbende bezwaar daar tegen heeft, in welk geval de informatie niet eerder wordt verstrekt dan twee weken nadat de beslissing is bekendgemaakt.

6. Voor zover het verzoek betrekking heeft op het verstrekken van milieu-informatie:

- a. bedraagt de uiterste beslistermijn in afwijking van het eerste lid twee weken indien het bestuursorgaan voornemens is de milieu-informatie te verstrekken terwijl naar verwachting een belanghebbende daar bezwaar tegen heeft;
- b. kan de beslissing slechts worden verdaagd op grond van het tweede lid, indien de omvang of de gecompliceerdheid van de milieu-informatie een verlenging rechtvaardigt;
- c. zijn het derde en vierde lid niet van toepassing.

Artikel 7

1. Het bestuursorgaan verstrekt de informatie met betrekking tot de documenten die de verlangde informatie bevatten door:

- a. kopie ervan te geven of de letterlijke inhoud ervan in andere vorm te verstrekken,
- b. kennisneming van de inhoud toe te staan,
- c. een uittreksel of een samenvatting van de inhoud te geven, of
- d. inlichtingen daaruit te verschaffen.

2. Het bestuursorgaan verstrekt de informatie in de door de verzoeker verzochte vorm, tenzij:

- a. het verstrekken van de informatie in die vorm redelijkerwijs niet gevegd kan worden;
 - b. de informatie reeds in een andere, voor de verzoeker gemakkelijk toegankelijke vorm voor het publiek beschikbaar is.
3. Indien het verzoek betrekking heeft op milieu-informatie als bedoeld in artikel 19.1a, eerste lid, onder b, van de Wet milieubeheer, verstrekt het bestuursorgaan, zo nodig, en indien deze informatie voorhanden is, tevens informatie over de methoden die zijn gebruikt bij het samenstellen van eerstbedoelde informatie.

DGS / 21297960

Artikel 10

1. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft achterwege voor zover dit:

- a. de eenheid van de Kroon in gevaar zou kunnen brengen;
 - b. de veiligheid van de Staat zou kunnen schaden;
 - c. bedrijfs- en fabricagegegevens betreft, die door natuurlijke personen of rechtspersonen vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld;
 - d. persoonsgegevens betreft als bedoeld in de artikelen 9, 10 en 87 van de Algemene verordening gegevensbescherming, tenzij de verstrekking kennelijk geen inbreuk op de persoonlijke levenssfeer maakt.
2. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft eveneens achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:
- a. de betrekkingen van Nederland met andere staten en met internationale organisaties;
 - b. de economische of financiële belangen van de Staat, de andere publiekrechtelijke lichamen of de in artikel 1a, onder c en d, bedoelde bestuursorganen;
 - c. de opsporing en vervolging van strafbare feiten;
 - d. inspectie, controle en toezicht door bestuursorganen;
 - e. de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;
 - f. het belang, dat de geadresseerde erbij heeft als eerste kennis te kunnen nemen van de informatie;
 - g. het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden.
3. Het tweede lid, aanhef en onder e, is niet van toepassing voorzover de betrokken persoon heeft ingestemd met openbaarmaking.
4. Het eerste lid, aanhef en onder c en d, het tweede lid, aanhef en onder e, en het zevende lid, aanhef en onder a, zijn niet van toepassing voorzover het milieu-informatie betreft die betrekking heeft op emissies in het milieu. Voorts blijft in afwijking van het eerste lid, aanhef en onder c, het verstrekken van milieu-informatie uitsluitend achterwege voorzover het belang van openbaarmaking niet opweegt tegen het daar genoemde belang.
5. Het tweede lid, aanhef en onder b, is van toepassing op het verstrekken van milieu-informatie voor zover deze handelingen betreft met een vertrouwelijk karakter.
6. Het tweede lid, aanhef en onder g, is niet van toepassing op het verstrekken van milieu-informatie.

7. Het verstrekken van milieu-informatie ingevolge deze wet blijft eveneens achterwege voorzover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:

- a. de bescherming van het milieu waarop deze informatie betrekking heeft;
- b. de beveiliging van bedrijven en het voorkomen van sabotage.

8. Voorzover het vierde lid, eerste volzin, niet van toepassing is, wordt bij het toepassen van het eerste, tweede en zevende lid op milieu-informatie in aanmerking genomen of deze informatie betrekking heeft op emissies in het milieu.

DGS / 21297960

Artikel 11

1. In geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, wordt geen informatie verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen.

2. Over persoonlijke beleidsopvattingen kan met het oog op een goede en democratische bestuursvoering informatie worden verstrekt in niet tot personen herleidbare vorm. Indien degene die deze opvattingen heeft geuit of zich erachter heeft gesteld, daarmee heeft ingestemd, kan de informatie in tot personen herleidbare vorm worden verstrekt.

3. Met betrekking tot adviezen van een ambtelijke of gemengd samengestelde adviescommissie kan het verstrekken van informatie over de daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen plaatsvinden, indien het voornemen daartoe door het bestuursorgaan dat het rechtstreeks aangaat aan de leden van de adviescommissie voor de aanvang van hun werkzaamheden kenbaar is gemaakt.

4. In afwijking van het eerste lid wordt bij milieu-informatie het belang van de bescherming van de persoonlijke beleidsopvattingen afgewogen tegen het belang van openbaarmaking. Informatie over persoonlijke beleidsopvattingen kan worden verstrekt in niet tot personen herleidbare vorm. Het tweede lid, tweede volzin, is van overeenkomstige toepassing.

Bijlage 2 – Inventarislijst

DGS / 21297960

Nr.	Datum		Onderwerp	Beoordeling	Wob	Afzender	Ontvanger
1.	19-05-2021 11:45	E-mail	Aankondiging verzoek om kort advies vandaag op een notitie met redeneerlijn stikstofopgave in een duurzaam perspectief. tbv MR	Niet openbaar	11.1	LNV	LNV/EZK/ Pels Rijcken Lands- Advocaat
a.	19-05-2021	Bijlage	Redeneerlijn stikstofopgave in een duurzaam perspectief	Niet openbaar	10.2g 11.1	LNV	LNV/EZK/ Pels Rijcken Lands- Advocaat
2.	20-05-2021 08:51	E-mail	Aankondiging verzoek om kort advies vandaag op een notitie met redeneerlijn stikstofopgave in een duurzaam perspectief. Tbv MR	Niet openbaar	11.1	LNV	Pels Rijcken Lands- Advocaat/ EZK / LNV
a.	19-05-2021	Bijlage	Redeneerlijn stikstofopgave in een duurzaam perspectief	Niet openbaar	10.2g 11.1	LNV	Pels Rijcken Lands- Advocaat/ EZK / LNV
3.	20-05-2021 15:50		Aankondiging verzoek om kort advies vandaag op een notitie met redeneerlijn stikstofopgave in een duurzaam perspectief. tbv MR	Niet openbaar	11.1 10.2.g	Pels- Rijcken Lands- Advocaat /LNV	LNV/EZK/P els Rijcken Lands- Advocaat

Programma DG Stikstof

DGS / 21297960

4.	24-08-2021 20:16	E-mail	LVN DG stikstof - verzoek appreciatie	Deels openbaar	10.2e	LVN	Pels Rijcken Lands- Advocaat / LVN / EZK
a.	20-08-2021	Bijlage	MCSP stuk schoon	Niet openbaar	10.2.g 11.1	LVN	LVN
b.	18-08-2021	Bijlage	Nota - Gecorr. 21216978-v4- Samenvatting 3 rapporten_ kennisinstellingen	Deels openbaar	10.2.e	LVN	LVN
c.	27-08-2021	Bijlage	Concept oplegnotitie MCSP	Niet openbaar	10.2.g 11.1	LVN	LVN
5.	25-08-2021 12:36	E-mail	Advies conceptnotitie vervolgstappen aanpak stikstof	Niet openbaar	11.1	Pels Rijcken Lands- advocaat	LVN
a.	25-08-2021	Bijlage	Advies conceptnotitie vervolgstappen aanpak stikstof [Concept]	Niet openbaar	11.1	Pels Rijcken Lands- advocaat	LVN
6.	25-08-2021 14:26	E-mail	FW advies conceptnotitie vervolgstappen stikstof (1)	Niet openbaar	11.1	LVN / Pels Rijcken Lands- advocaat	Pels Rijcken Lands- advocaat / LVN / EZK
a.	27-08-2021	Bijlage	Concept oplegnotitie MCSP_	Niet openbaar	10.2.g 11.1	LVN	Pels Rijcken Landsadvoc aat/LVN / EZK
7.	25-08-2021 15:38	E-mail	20210825 advies conceptnotitie vervolgstappen aanpak stikstof	Niet openbaar	11.1	Pels Rijcken Lands- advocaat	LVN
a.	2509802921	Bijlage	Advies conceptnotitie vervolgstappen aanpak stikstof [Concept]	Niet openbaar	11.1	Pels Rijcken Lands- advocaat	LVN

8.	25-08-2021 17:26	E-mail	RE: 20210825 advies conceptnotitie vervolgstappen aanpak stikstof	Niet openbaar	11.1	LVN	Pels Rijcken Lands- advocaat
a.	25-08-2021	Bijlage	Advies conceptnotitie vervolgstappen aanpak stikstof [Concept]	Niet openbaar	11.1	LVN	Pels Rijcken Lands- advocaat
9.	25-08-2021 17:49	Email	RE: 20210825 advies conceptnotitie vervolgstappen aanpak stikstof	Niet openbaar	11.1	Pels Rijcken Lands- advocaat	LVN
a.	25-08-2021	Bijlage	Adv vervolgstappen stikstof	Niet openbaar	11.1	Pels Rijcken Lands- advocaat	LVN
10.	26-08-2021 10:33	E-mail	20210825 advies conceptnotitie vervolgstappen aanpak stikstof – kleine tekstsuggestie – vervolgvragen	Niet openbaar	11.1	LVN	Pels Rijcken Lands- advocaat / LVN / EZK
a.		Bijlage	20210825 advies conceptnotitie vervolgstappen aanpak stikstof – kleine tekstsuggestie - vervolgvragen[Co ncept]	Niet openbaar	11.1	Pels Rijcken Lands- advocaat	LVN

11.	26-08-2021 10:39	E-mail	advies conceptnotitie vervolgstappen aanpak stikstof	Niet openbaar	11.1	Pels Rijcken Lands- advocaat	LNV
a.		Bijlage	advies conceptnotitie vervolgstappen aanpak stikstof [Concept]	Niet openbaar	11.1	Pels Rijcken Lands- advocaat	LNV
12.	26-08-2021 10:42	E-mail	RE advies conceptnotitie vervolgstappen aanpak stikstof	Niet openbaar	11.1	LNV / Pels Rijcken Lands- advocaat	Pels Rijcken Lands- advocaat / LNV
13.	26-08-2021 10:57	E-mail	Advies conceptnotitie vervolgstappen aanpak stikstof	Deels openbaar	10.2.e	Pels Rijcken Lands- advocaat	LNV / EZK
a.	26-08-2021	Bijlage	advies conceptnotitie vervolgstappen aanpak stikstof [Def.versie]	Openbaar	10.2.e	Pels Rijcken Lands- advocaat	LNV
14.	26-08-2021 11:15	E-mail	advies conceptnotitie vervolgstappen aanpak stikstof	Niet openbaar	11.1	LNV / Pels Rijcken Lands- advocaat	Pels Rijcken Lands- advocaat / LNV / EZK

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 24 augustus 2021 20:16
Aan: 10.2.e Pels Rijcken'
CC: 10.2.e
 10.2.e
Onderwerp: LNV/ DG stikstof -verzoek appreciatie
Bijlagen: MCSP stuk schoon - versie def.docx; gecorr. DOMUS-21216978-v4-Samenvatting_3
 _rapporten_kennisinstellingen_.docx; 0824b Concept oplegnotitie MCSP
 schoon.docx

Beste 10.2.e

Graag verzoek ik je, zoals vanmiddag kort telefonisch besproken, om even mee te kijken in het kader van het politieke traject tot mogelijke ophoging van de stikstof- en natuurambities, waar ook eerder al contact met je over is geweest (e-mailwisseling van 20 mei jl.). Afgelopen zomer is er in dat kader een eerste doorrekening geweest op een integraal en omvangrijk pakket, dat momenteel in de eerste voorfase voor politieke besluitvorming wordt besproken. Afgelopen vrijdag is daarbij verzocht om een reflectie op de vraag met welk pakket nu zicht is op een definitieve oplossing van het stikstofprobleem, en wat dat mogelijk kan betekenen ook voor het perspectief voor vergunningverlening. Bijgevoegd zend ik je een eerste concept voor een notitie die aanstaande vrijdag voorligt in de MCSP, met daarin een eerste voorzet voor de verzochte reflectie. Ons verzoek aan jou is om deze reflectie te toetsen en daarbij met name een appreciatie te geven op onze aanname dat het – zoals je ook in de mail van 20 mei aangaf – cruciaal is dat wordt ingezet op een daadwerkelijke en ambitieuze verlaging van depositie door stevige (dus mogelijk dwingende) maatregelen te nemen, en dat dit onontkoombaar is om de toestemmingverlening voor maatschappelijk gewenste economische ontwikkelingen weer echt op gang te brengen.

Voor de nodige achtergrondinformatie zend ik je de notitie die afgelopen vrijdag in de MCSP is behandeld en waar de integrale aanpak en de daarbij behorende uitgangspunten uitgebreider zijn beschreven. Ook voeg ik volledigheidshalve een samenvatting van de eerste concepten van de kennisinstellingen. Uiteraard ben ik graag telefonisch beschikbaar om eea nader toe te lichten, indien gewenst. De tijd die met dit advies gemoeid is kan op ons reguliere zaaknummer worden geschreven.

Als besproken hebben we morgen een eerste concept voor deze appreciatie nodig. Ik hoor graag van je of dat mogelijk is.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

10.2.e

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

TER INFORMATIE

Dep. VERTROUWELIJK
Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Programma DG Stikstof

Auteur

10.2.e

T 070 10.2.e

10.2.e @minlnv.nl

Datum

18 augustus 2021

Kenmerk

DGS / 21216978

nota

Samenvatting 3 rapporten kennisinstellingen

Kopie aan

Bijlage(n)

3

Parafenroute

10.2.e

10.2.e

BPZ-paraaf

Aanleiding

Invulling gevend aan de vraag van het kabinet heeft het ministerie van LNV, samen met het ministerie van Financiën, aan het PBL gevraagd om, in samenwerking met het RIVM en de WUR, twee varianten van een toekomstige stikstofaankpak, waarin een limitatieve lijst aan maatregelen is meegenomen, nader te kwantificeren en te duiden en waar dat niet mogelijk is deze verder kwalitatief uit te werken.

Advies

U kunt kennis nemen van de nota.

Kernpunten

- Samenvatting rapport PBL
- Samenvatting rapport RIVM
- Samenvatting rapport WUR

Toelichting

- Het betreft het eerste concept van de rapporten, waarop verfijning nog nodig is. Sommige zaken zijn in dit tijdsbestek en met de beschikbare modellen niet goed te kwantificeren, met name het effect op de doelen van de Kaderrichtlijn Water.
- De analyses leveren een globaal beeld van de effecten van een systeemaanpak (en van een aanpak gericht op alleen stikstof).

Ontvangen BPZ

Samenvatting rapport PBL "Quickscan van twee beleidspakketten voor het vervolg van de structurele aanpak stikstof"

Opdracht

- Het PBL is gevraagd twee indicatieve maatregelenpakketten op het terrein van landbouw op hoofdlijnen door te rekenen op welke effecten ze bewerkstelligen op stikstof- en natuur- en klimaatdoelen.

Doelbereik

- De integrale variant (A) haalt ten opzichte van de smalle variant (B) aanzienlijk meer natuurwinst. Dit is omdat naast stikstofreductie wordt ingezet op extensivering van de landbouw rond Natura 2000-gebieden en in veenweidegebieden. Het percentage van de **VHR**-soorten op land dat in 2030 in condities leeft die geschikt zijn voor een gunstige staat van instandhouding stijgt van 72% naar 79% bij variant A en naar 74% bij variant B.
- Aanpalende maatregelen op het vlak van waterkwaliteit en kwantiteit, inrichting van natuurgebieden, en extra leefgebieden zijn nodig om tot 100% te komen. Zonder uitbreiding van leefgebied zal naar verwachting maximaal voor 82 procent van de plant- en diersoorten condities worden geschapen die een gunstige staat van instandhouding mogelijk maken.
- In beide varianten wordt de **omgevingswaarde voor 2030** (50% gebieden onder de KDW) gehaald. In beide voorstellen neemt dit percentage toe naar bijna 60. Om ook het 2035-doel van 74 procent reductie te halen, zijn dus nog aanvullende en/of verder uitgewerkte maatregelen noodzakelijk. In de 60% is nog niet verwerkt dat door middel van ruimtelijk richten van maatregelen – de grondgedachte achter de integrale variant – het effect omhoog kan, volgens de RIVM analyse naar 65%.
- NB.: In deze effectinschatting missen nog een aantal componenten die niet door PBL konden worden doorgerekend in deze analyse en dus voorlopig op PM staan:
 - Het stikstofeffect van maatregelen in mobiliteit en industrie (1,7 mrd)
 - De voorgestelde nieuwe klimaatmaatregelen uit de MCKE-notitie, zoals sluiten kolencentrales
- PBL laat zien dat er een aantal knoppen zijn waarmee de effectiviteit van de aanpak verder kan worden verhoogd (zie onder 'aanbevelingen').
- Het **klimaatteffect** van beide varianten in 2030 is 5 mton: 4 mton boven de huidige 1 mton van het huidige pakket. In de integrale variant wordt ongeveer 1 mton toegekend aan landgebruik (veenweide), die niet direct meetelt voor de Nederlandse klimaatdoelstelling van 49%. Zodoende resteert maximum 3 megaton reductie, als gevolg van met name de volumemaatregelen, die kan worden ingezet om het gat tot 49% te dichten.
- Opvallend is dat de smalle variant hoger scoort op klimaat en de omgevingswaarde stikstof. Dit is terug te voeren op een fors hogere krimp van veestapel (zie hieronder) onder variant B. Deze hogere krimp is te herleiden tot het verschil tussen gerichte opkoop onder variant A terwijl variant B ook deels inzet op vrijwillige ongerichte opkoop. Daarnaast kent variant A een grotere vergoeding (100%) voor de opkoop van stallen, waardoor er met hetzelfde budget minder opgekocht kan worden.

- PBL heeft geen kwantitatieve inschatting kunnen geven op doelbereik KRW vanwege de korte doorlooptijd van het onderzoek. Het extra doelbereik op water is zodoende een onbekende plus op het doelbereik van het integrale pakket. Kwalitatief merkt het PBL wel op dat er een vermindering van nitraatuitspoeling en oppervlaktewaterbelasting met nutriënten zal ontstaan in extensiveringsgebieden.
- PBL geeft verder aan dat realisatie van behalen doelstellingen afhankelijk is van slagen van een omvangrijke uitvoeringsopgave. Beide varianten zetten in op systeemveranderingen in de Nederlandse landbouw en in het grondgebruik.

Overige effecten

- Variant A leidt tot een **krimp van de veestapel** van ca 30 procent op melkvee; Variant B tot een krimp van de veestapel van ca 35 procent op melkvee, ruim 30 procent varkenshouderijen en 30 procent pluimveehouderijen. Er is dus een heel groot volumeverschil in met name pluimvee en varkenshouderijen. Dit is mede omdat PBL niet heeft gewerkt met een als nodig verplichtendheid van de opkoop (die wel in het pakket zit). Deze krimp komt bovenop het pakket vanuit de structurele aanpak en betekent ten opzichte van het basispad grofweg een halvering van de pluimvee- en varkensstapel.
- Het grootste effect gaat uit van de opkoop/volumemaatregelen. Aan de overige maatregelen kent PBL beperkt effect toe vanwege oa. onzekerheid over de uitwerking van instrumenten en effectiviteit in de praktijk, als ook onzekerheid in afname subsidies door bedrijven. Zo heeft PBL slechts 200 mln van de 1,6 mld (check) innovatie ingerekend.
- PBL geeft aan dat een inzet op onteigening een kostbaar proces is dat daarnaast tot tijdrovende procedures kan leiden. In beide varianten wordt bij onteigening een wettelijke opslag van 30 procent op de reguliere marktwaarde van de eigendommen betaald. Of dit voldoende is om de weerstand onder boeren tegen onteigening te weg te nemen, is onzeker. Ook kan dit ertoe leiden dat boeren minder geneigd zijn om tot een minnelijke schikking te komen.
- PBL gaat in op de grote sociaal-economische effecten voor boeren in geval van variant B: Voor de melkveehouderij kunnen de gevolgen aanzienlijk zijn en mogelijk zelfs leiden tot faillissementen. Dit pleit voor ondersteuning zoals in de integrale variant.
- PBL doet geen uitspraak over de (extra) effectiviteit van het inrichten van onontkoombaarheid in de maatregelen en doelen, waarop de aanpak gebaseerd is.

Aanbevelingen

- **Effecten van maatregelen kunnen worden versterkt** door (in het geval van de integrale variant nog sterker) **ruimtelijk te optimaliseren** (zie ook RIVM).
- PBL doet aantal bruikbare suggesties om effect pakket te vergroten: waaronder het ruimtelijk inzetten van het instrumentarium, zoals het **voorkomen van stimulering van innovaties in gebieden waar op termijn alleen zeer extensieve landbouw of natuur mogelijk is.**

- Het effect van de opkoopaanpak kan vergroot worden als een **groter deel opgekocht areaal voor natuur** zou worden bestemd, waar nu het meeste daarvan naar extensievere landbouw gaat.
- Ook **internationale inzet is nodig** om overbelasting met stikstof te verminderen.
- Over deze en andere aanbevelingen om tot een hoger doelbereik condities VHR te komen, gaan we met de kennisinstellingen in gesprek.

Samenvatting rapport RIVM "Zonering emissiereductie stikstof"*Opdracht*

- Aan het RIVM is verzocht te onderzoeken wat de meerwaarde is van gerichte stikstofreductie ten opzichte van een generiek reductiepercentage voor emissies in de landbouw en ten opzichte van doelbereik onder de Wsn. Ook is verzocht te onderzoeken in hoeverre zonering voor een integrale aanpak meerwaarde heeft, en wat de samenhang is daarvan met een gerichte stikstofreductie.
- RIVM kijkt naar een reductie van 30 procent (gelijk verdeeld) ten opzichte van het basispad. Daarmee zou 57,7 procent van het voor stikstofgevoelig areaal onder de KDW komen per 2030.
- Een benadering enkel op vracht (depositie) houdt in dat wordt uitgegaan van de bijdrage van bedrijven aan de depositie op Natura2000 gebieden op volgorde van hoge naar lage bedrijven, waar een reductiepercentage wordt toegekend tot in totaal 30 kton NH₃ in drie varianten (50%, 66% en 80%). Ook is gekeken naar een benadering op vracht (depositie) plus een buffer van 1 km rond Natura2000 gebieden waarin 100 procent wordt gereduceerd (variant 1.1)
- Bij zonering in ABCD gebieden wordt daarnaast ook rekening gehouden met andere gebiedskenmerken, en met opgaven voor de KRW – hoewel het RIVM dat moeilijker kan kwantificeren.
- Analyse RIVM kijkt enkel naar reductie emissies in landbouw, niet naar mobiliteit en industrie.

Doelbereik

- Dat levert de volgende cijfers op voor het doelbereik onder de KDW:

Varianten ruimtelijke verdeling (bij 30 kton emissiereductie NH₃ landbouw 2018-2030)		Emissie- reductie in zone	Areaal < KDW (2030)	Efficiëntie emissie- reductie
	Basispad		39,0%	
0.	Referentie: gelijk verdeeld	30%	57,7%	1,00
1.	Depositiepotentie	a 50%	60,5%	1,15
		b 66%	62,5%	1,26
		c 80%	63,4%	1,30
1.1	Depositiepotentie + bufferzone	66%	65,0%	1,39
2.a	Zonering Stikstof	Zie ABCD	60,7%	1,16
2.b	Zonering Stikstof en Klimaat	Zie ABCD	60,6%	1,16
3.	Zonering + depositiepotentie	2a + 1	62,4%	1,25

Conclusies

- Een gerichte stikstofreductie, zowel via zonering als via depositiepotentie, is efficiënter ten opzichte van een generiek reductiepercentage voor emissies in de landbouw.
- Het opnemen van extra criteria voor klimaat en KRW bij de zoneringsvariant heeft relatief weinig effect op het doelbereik onder de

Wsn, maar levert een positieve bijdrage leveren aan doelbereik klimaat en KRW.

- De benadering op vracht (depositiepotentie) richt zich vooral op de grote gebieden centraal in Nederland, zonering heeft betrekking op alle gebieden en houdt rekening met meer criteria en beleidsterreinen.
- Wat je doet met vrijkomende gronden na maatregelen heeft hele grote effecten op behalen van natuurdoelstellingen.

Samenvatting rapport WUR "Gebiedsgerichte verkenning van de 'verdere aanpak stikstof'"

Opdracht

- WUR is gevraagd om de betekenis van een integrale gebiedsgerichte aanpak nader in beeld te brengen, aan de hand van twee of drie geografische gebieden. Dit houdt in dat aan de hand van het werk van het RIVM en PBL concreet wordt gemaakt wat een integrale aanpak betekent voor een dergelijk gebied op ecologisch (emissies, natuur etc.), ruimtelijk én sociaaleconomisch vlak.
- WUR gebruikt voor analyse maatregelen van de scenariostudie van Lesschen et al. (2020). Deze zijn anders dan de uitgangspunten en maatregelen in de PBL en RIVM studies op basis van maatregelen van het ministerie van financiën en van LNV. De resultaten van de onderhavige studie en die van PBL en RIVM zijn dus niet rechtstreeks met elkaar te vergelijken.
- WUR gebruikt voor analyse onderverdeling in drie gebieden: melkveehouderij in veenweiden (gebied 1), intensieve landbouw op zandgronden (gebied 2), en grondgebonden landbouw op zandgronden (gebied 3). Er is enkel gekeken naar maatregelen in de landbouw, mobiliteit en industrie zijn niet in de analyse meegenomen.

Doelbereik

- Voor natuurherstel dienen alle aspecten die bijdragen aan verbetering van de landelijke staat van instandhouding in ogenschouw genomen te worden. Het opheffen van de ene drukfactor is niet uitwisselbaar met de andere, maar alle tezamen bepalen de natuurkwaliteit.
- Verschillende gebieden vragen om verschillende aanpak en focus om te kunnen voldoen aan de verschillen in opgaves in het gebied.
- Onderverdeling drie gebieden door WUR laat zien dat om stikstof, klimaat en water doelstellingen te behalen er grote verschillen in aanpak zijn.
- De optimale mix van maatregelen in gebieden is afhankelijk van het prioritaire doel voor het gebied. De doelen zijn een door politiek en/of maatschappij bepaalde keuze. Vanuit de wetenschap kan aangegeven worden waar welke maatregelen relatief het meeste effect hebben.
- Optimalisatie tussen opgaves is goed mogelijk, maar volgt niet direct uit analyse. Hiervoor zijn politieke en/of maatschappelijke keuzes nodig.
- Hoe omgaan met beweiding is een belangrijk aspect in de discussie over integraliteit. Beweiding leidt tot minder ammoniak- en methaanemissies, maar tot meer nitraatuitspoeling en lachgasemissie dan bij technologische maatregelen.
- Op langere termijn hebben de zeer ambitieuze doelstellingen in het klimaatbeleid een groot effect op de landbouw, zowel in landgebruik als dierenaantallen. Dit benadrukt nog eens het belang van een integrale benadering van stikstof-, mest-, waterkwaliteit- en klimaatproblematiek.

Afwenteling

- Maatregelen die leiden tot een lagere input van stikstof, koolstof en fosfaat op het bedrijf leiden tot verlaging van de meeste emissies en het risico op afwenteling is meestal beperkt. Effectiviteit extensivering hangt wel af van gebied specifieke kenmerken.
- Bij de meer technische maatregelen die gericht zijn op het beperken van de emissie van een specifieke stof in een deel van het landbouwsysteem ontstaat wel een risico op afwenteling.

- Afwentelingen zijn niet altijd te voorkomen, maar ook beleidsmakers moeten zich er van bewust zijn. Dat is nu nog niet te zien in het beleid van de verschillende directies. Veelal wordt slechts één van de emissieroutes bekeken per directie.
- Hoe om te gaan met beweiding is een belangrijk aspect in de discussie over integraliteit. Beweiding leidt tot minder ammoniak- en methaanemissies dan het vastzetten van dieren in stallen, maar tot meer nitraatuitspoeling en lachgasemissie. Inzet op technologische innovatie dwingt daarentegen tot intensivering landbouw en het reduceren van weidegang naar 0 uur.

Verschil in prioritaire opgaven

- **Stikstof depositiereductie prioritair:** maatregelen in meer intensieve landbouwgebieden die gelegen zijn in de directe omgeving grote stikstofgevoelige natuurgebieden.
- **Klimaatdoelen prioritair:** Verminderen van emissiereductie in veenweidegebieden, waarbij in gebied 1 de grootste reductie in emissie van CO₂-eq wordt behaald. Naast emissies draagt ook vastlegging van CO₂ bij aan klimaatdoelen, met name in bossen. Deze vastlegging kan worden vergroot in het bestaande bos door actief beheer (klimaatsslim bosbeheer) of door aanplant van nieuwe bossen. In zandgebieden kan vrijkomende agrarische grond gebruikt worden om te beplanten met bos en daarmee een bijdrage te leveren aan klimaatdoelen. Omzetten van bouwland in grasland draagt eveneens bij aan een hogere CO₂ vastlegging.
- **KRW prioritair:** Problemen van uitspoeling en afspoeling doen zich met name voor op droge zandgronden met intensieve landbouw. Focus op gebieden intensieve landbouw op zandgronden (A/B/C zones) en grondgebonden landbouw op zandgronden (B zone). In gebied 2 en in gebied 3 worden de grootste reductie in NO₃-uitspoeling en N-afspoeling behaald.

Sociaal-economisch effecten

- Afromen van rechten heeft groter negatief effect op continuerende boeren dan opkoop, omdat de vaste kosten gelijk blijven.
- In de analyse van de WUR leiden zowel het spoor waarbij er ingezet wordt op technische maatregelen als het spoor dat inzet op natuurinclusieve maatregelen tot afname van het aantal landbouwbedrijven. Het aantal landbouwbedrijven zal in de gebieden met relatief veel veehouderij en weinig akkerbouw, in deze gebiedsstudie de gebieden 1 en 2, relatief het sterkst dalen.

Adviezen

- Zonering ook op het punt van KRW verder uitwerken.

10.2.e

Van: 10.2.e Pels Rijcken <10.2.e@pelsrijcken.nl> namens 10.2.e
 10.2.e Pels Rijcken <10.2.e@pelsrijcken.nl>
Verzonden: donderdag 26 augustus 2021 10:57
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: advies conceptnotitie vervolgstappen aanpak stikstof [PRDF-11013424]
Bijlagen: 20210826 advies conceptnotitie vervolgstappen aanpak stikstof.pdf

Bijgaand mijn advies in definitieve vorm.

Groet,

10.2.e

10.2.e | advocaat | Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn N.V. | Bezuidenhoutseweg 57 | Postbus 11756,
 2502 AT Den Haag | 070 10.2.e | 06 10.2.e | 10.2.e@pelsrijcken.nl | www.pelsrijcken.nl

Dit bericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Het bericht kan vertrouwelijke informatie bevatten waarvoor het beroepsgeheim van advocaat of notaris geldt. Als u dit bericht per abuis hebt ontvangen, wordt u verzocht het te vernietigen en de afzender te informeren. Alle werkzaamheden worden verricht op grond van een overeenkomst van opdracht als bedoeld in artikel 7:400 van het Burgerlijk Wetboek met de naamloze vennootschap Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn N.V., gevestigd te Den Haag en ingeschreven in het Handelsregister onder nr. 27283716. Op de overeenkomst zijn de algemene voorwaarden van toepassing, die zijn gedeponeerd ter griffie rechtbank Den Haag onder nr. 36/2020. Daarin is een aansprakelijkheidsbeperking opgenomen. De algemene voorwaarden zijn te raadplegen op www.pelsrijcken.nl/algemene-voorwaarden en worden op verzoek langs elektronische weg of op andere wijze kosteloos aan u toegezonden.

This message is solely intended for the addressee and may contain information that is confidential and legally privileged. If you are not the intended recipient please notify the sender immediately and delete this message. All our services are performed by virtue of an agreement for the supply of services as referred to in Section 7:400 of the Dutch Civil Code between Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn N.V. and the client. Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn N.V. is a public limited company that is based in The Hague and registered with the Chamber of Commerce Haaglanden under number 27283716. All services provided are subject to our general terms and conditions which include a limitation of liability clause and are deposited with the District Court of The Hague under number 36/2020. Our general terms and conditions can be found on our website www.pelsrijcken.nl/en/general-terms-and-conditions and upon request we will provide you with a copy, free of charge.

PELS RIJCKEN

Landsadvocaat

Per e-mail

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Mevrouw 10.2.e
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

onze ref. 10.2.e 11013424

uw ref.

inzake Conceptnotitie vervolgstappen aanpak
stikstof

10.2.e

advocaat

t +31 70 10.2.e

f +31 70 10.2.e

10.2.e @pelsrijcken.nl

26 augustus 2021

Geachte mevrouw,

U heeft mijn juridische opinie gevraagd over een conceptnotitie met mogelijke vervolgstappen in de aanpak stikstof ten behoeve van bespreking in de MCSP op 27 augustus aanstaande. In de conceptnotitie wordt een beschrijving gegeven van een systeemaanpak, mede gebaseerd op doorrekeningen en analyses van het PBL, het RIVM en de WUR. In de systeemaanpak wordt, naast stikstofreductie, onder meer ook ingezet op extensivering van de landbouw rond Natura 2000-gebieden en in veenweidegebieden.

Naar mijn mening is de voorgestelde aanpak ingrijpend maar onvermijdelijk om perspectief te geven op een structurele basis voor toestemmingsverlening voor nieuwe projecten.

Terecht is als uitgangspunt genomen dat alleen aan de verplichtingen, die voortvloeien uit Habitatrichtlijn kan worden voldaan als kan worden aangetoond dat met de getroffen maatregelen met zekerheid de uit die richtlijn voortvloeiende resultaatsverplichtingen worden gerealiseerd. Dat geldt in het bijzonder voor de minimumverplichting van het waarborgen dat verslechtering en significante verstoring van soorten en habitattypen in elk van de Natura 2000-gebieden uit zal blijven.

datum 26 augustus 2021
onze ref. 10.2.e11013424

2/3

Het verzekeren van deze minimumverplichting is ook essentieel om toestemmingverlening voor maatschappelijke gewenste projecten en plannen opnieuw op gang te brengen. Om dat succesvol te kunnen doen, is echter wel noodzakelijk dat uitvoering van het beoogde maatregelenpakket ook daadwerkelijk verzekerd is, én dat dit op korte termijn effect zal hebben.

Dat is een belangrijk aandachtspunt. In de notitie zie ik dat vooral wordt aangestuurd op vrijwillige opkoop van bedrijven. Weliswaar wordt intrekking van vergunningen en onteigening niet uitgesloten, maar daarbij wordt gewezen op de ingrijpende gevolgen daarvan, en op het feit dat onteigeningen tot langdurige procedures aanleiding kunnen geven. Op zichzelf is dat juist, maar vanuit juridisch perspectief kan dat geen reden zijn om die instrumenten niet in te zetten. Vanzelfsprekend zullen piekbelasters bij voorkeur minnelijk moeten worden verworven, maar het (vooralsnog) louter inzetten op een dergelijke minnelijke verwerving, zal niet tot het noodzakelijke spoedige resultaat kunnen leiden, op de locaties die er het meest toe doen. Naar mijn mening is het dan ook onontkoombaar op ook al direct in te zetten op niet vrijwillige beëindiging van piekbelasters. Weliswaar zal ook onteigening niet tot een snel resultaat kunnen leiden, maar intrekking van vergunningen kan dat wél.

Met name bij grote piekbelasters in en direct rond overbelaste Natura 2000-gebieden is intrekking op grond van artikel 5.4, tweede lid, van de Wnb zeker mogelijk en juridisch houdbaar. Dat dit zoals de notitie aangeeft - juridisch alleen vanuit de noodzaak daartoe voor natuurdoeleinden is te onderbouwen, is op zichzelf juist, maar aan die bewijslast kan bij in elk geval de grootste piekbelasters zeker worden voldaan. Met intrekking kan snel een effectief resultaat worden bereikt (minder depositie). Daarna kan dan vervolgens nog worden gediscussieerd over de hoogte van nadeelcompensatie, en/of verwerving van gronden en gebouwen.

Ter vermijding van misverstanden merk ik daarbij op dat dit snelle effectieve resultaat noodzakelijk is voor natuurdoeleinden, maar niet op zichzelf reeds leidt tot meer ruimte voor economische ontwikkelingen. Binnen de context van een meer integrale aanpak is een dwingender aanpak van piekbelasters mijns inziens wel noodzakelijk voor de vereiste zekerheid op effectiviteit van een dergelijk pakket.

Om te voldoen aan de verplichtingen die volgen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn, en daarmee ook toestemmingverlening voor maatschappelijk gewenste economische ontwikkelingen weer op gang te brengen, is een dergelijke snelle en effectieve verlaging van depositie door middel van het intrekken van vergunningen naar mijn mening evident noodzakelijk, als belangrijke component van een integrale aanpak die stuurt op het voldoen aan de verplichtingen uit de Vogel en Habitatrichtlijn.

datum 10.2.e augustus 2021
onze ref. 11013424

3/3

Naar ik aanneem heb ik u hiermee voorshands voldoende geïnformeerd. Tot een nadere toelichting vindt u mij vanzelfsprekend graag bereid.

Met vriendelijke groet,
de landsadvocaat,
voor deze,

10.2.e